

สรุปผลการดำเนินงาน

โครงการเพิ่มศักยภาพระบบงานเกษตร ภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

๑. ที่มา/พระราชดำริ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) ทรงริเริ่มงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ และได้ทรงงานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะให้เด็กและเยาวชนของชาติที่ยังขาดโอกาส อาจเนื่องด้วยความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ได้มีโอกาสเข้าถึงความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการ มีสุขภาพแข็งแรง ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี พึ่งตนเองและช่วยเหลือพัฒนาชุมชน ให้ทุกคนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ในครั้งนั้นทรงเริ่มด้วยการทดลองในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๓ โรงเรียน เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๓ เรียกกันว่า โครงการอาหารกลางวันผักสวนครัว เมื่อประสบผลดีพอควร ใน พ.ศ. ๒๕๒๔ จึงทรงขยายงานไปในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ และใช้ชื่อว่าโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และจากที่ทรงพยายามแก้ไขปัญหานักเรียนขาดอาหารในวันนั้น จนถึงปัจจุบันงานพัฒนาของพระองค์ได้กลายเป็นรูปแบบของการพัฒนาเด็กและเยาวชนแบบองค์รวม นั่นคือ เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างสมดุล ทั้งด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา โดยการทำงานนั้นต้องอาศัยศาสตร์หลากหลายสาขามารวมกัน ทั้งในด้านอาหาร โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา การงานอาชีพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มบุคคลเป้าหมายจากเดิมที่มีเพียงเด็กวัยเรียนก็ได้ขยายให้ครอบคลุมทั้งเด็กเล็กจนถึงทารกในครรภ์มารดา และเด็กวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาด้วย

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดทำขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ และจัดทำเป็นแผนพัฒนาที่มีกรอบระยะเวลา ๕ ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ต่อมาพบว่ายังมีหลายอย่างที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนฯ อีกทั้งบางตัวชี้วัด เช่น การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของเด็กก็ยังไม่สามารถเห็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กได้ชัดเจน ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว ดังนั้นการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ตั้งแต่ฉบับที่ ๔ เป็นต้นมาจึงจัดทำเป็นแผนระยะยาว ๑๐ ปี และในปัจจุบัน ได้มีการดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๕ จัดทำขึ้นเป็นแผนระยะ ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) เพื่อเชื่อมต่องานพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ การเข้าเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ และสังคมดิจิทัล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมสนองงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร มาโดยตลอด และเพื่อให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานอย่างชัดเจน จึงได้จัดทำ “โครงการเพิ่มศักยภาพระบบงานเกษตร” ภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกลไก โรงเรียน ผู้ปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบล สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน โดยเน้นกิจกรรม ๑) ระบบงานเกษตรในโรงเรียน ๒) ระบบงานเมนูอาหารกลางวัน ๓) งานสหกรณ์นักเรียน ๔) ระบบงานเกษตรสารสนเทศ ๕) ระบบงานครอบครัวมาสุก และ ๖) ระบบงานเครือข่ายชุมชนโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนา

อาชีพด้านการเกษตรลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙) จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารได้รับการเตรียมพร้อม สามารถก้าวไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น การจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ฉบับที่ ๕ นี้ จึงได้จัดทำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) ที่น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๔) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

๒. ปีที่ ส.ป.ก. เข้าร่วมดำเนินงาน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน ตามคำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๘/๒๕๕๗ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการเพิ่มศักยภาพพระบงานเกษตรภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นอนุกรรมการลำดับที่ ๑๕ และคำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๙/๒๕๕๗ เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพพระบงานเกษตรภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระดับจังหวัด ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗ โดยมีปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นคณะทำงานในลำดับที่ ๑๐ ซึ่งมีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม และได้จัดทำ “โครงการเพิ่มศักยภาพพระบงานเกษตร” ภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดการพัฒนาทักษะด้านการเกษตรลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ มีกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ คือ โรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนในเขตปฏิรูปที่ดิน และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๕๘ โรงเรียน

๓. วัตถุประสงค์โครงการ

๓.๑ เพื่อสนับสนุนโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้มีระบบงานเกษตรเพื่อสนับสนุนให้เกิดอาหารกลางวันแก่เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

๓.๒ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะด้านการเกษตร เพื่อขยายผลการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ครอบครัวและชุมชนได้

๓.๓ เพื่อผลักดันให้โรงเรียนสามารถพัฒนาเป็นศูนย์บริการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชนโดยใช้กลไกโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงสู่ชุมชน

๔. กรอบ / แนวทางการดำเนินงาน (ถ้ามี)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๙)

๕. ทรัพยากรเด่น/สำคัญในพื้นที่ (ถ้ามี)

๖. กิจกรรมที่ ส.ป.ก. ดำเนินการและการสนับสนุนต่างๆ

ตั้งแต่ ส.ป.ก. เข้าร่วมสนองโครงการเพิ่มศักยภาพพระบงงานเกษตรภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงเพิ่มศักยภาพพระบงงานภายใต้วัตถุประสงค์แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร และบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงจัดทำ “โครงการเพิ่มศักยภาพพระบงงานเกษตรภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙” โดยยึดกิจกรรมหลักของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ๖ กิจกรรมหลัก ดังนี้

๑. กิจกรรมระบบงานเกษตรในโรงเรียน เป็นการบูรณาการผลิตเชิงพื้นที่ โดยหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒. กิจกรรมระบบงานเมนูอาหารกลางวันนักเรียน เพื่อลดการซื้อวัตถุดิบนอกชุมชน โดยใช้วัตถุดิบในการประกอบอาหารจากโรงเรียนและชุมชน

๓. กิจกรรมสหกรณ์นักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มอย่างเป็นระบบ และปลูกฝังคุณภาพในการดำเนินชีวิตร่วมกัน

๔. กิจกรรมระบบงานเกษตรสาธิต เพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอนด้านเกษตรเพื่อเผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

๕. กิจกรรมระบบครอบครัวอาสา เพื่อพัฒนาแหล่งอาหารชุมชน สนับสนุนกิจกรรมอาหารกลางวันของโรงเรียน

๖. กิจกรรมระบบงานเครือข่ายชุมชนรอบโรงเรียน เพื่อเสริมและสนับสนุน และการสร้างโอกาสทางการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

ทั้งนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๖ มีนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารในเขตปฏิรูปที่ดินที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพพระบงงานเกษตร ตามแนวทางพระราชดำริ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนวัสดุการเกษตรเพื่อสนับสนุนอาหารกลางวันแก่นักเรียนแล้ว จำนวน ๓๕๐ โรงเรียน โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ มีโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารที่ได้รับการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะด้านการเกษตร และสนับสนุนวัสดุการเกษตร เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวัน จำนวน ๕๘ โรงเรียน ในพื้นที่ ๒๔ จังหวัด ซึ่งเป้าหมายการดำเนินงานเป็นโรงเรียนสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนในเขตปฏิรูปที่ดิน และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตปฏิรูปที่ดิน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ส.ป.ก. ได้มีแผนการดำเนินงานสนับสนุนด้านระบบงานเกษตรเพื่อสนับสนุนให้เกิดอาหารกลางวันแก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียน การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะด้านการเกษตร การผลักดันให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในกลางเชื่อมโยงสู่ชุมชน

๗ . ผลการดำเนินงานและงบประมาณ (ตั้งแต่เริ่มดำเนินงาน เท่าที่ค้นหาได้มากที่สุด)

ปีงบประมาณ	ผลการดำเนินงาน			งบประมาณ (บาท)	
	หน่วย	แผน	ผล	แผน	ผล
๒๕๕๙	โรงเรียน	๔๐	๔๐	๑,๒๐๐,๐๐๐.๐๐ [*] (๑)	[*]
๒๕๖๐	โรงเรียน	๔๑	๔๑	๕,๔๖๘,๖๐๐.๐๐	๕,๒๕๘,๗๘๙.๘๐
๒๕๖๑	โรงเรียน	๔๑	๔๑	๓,๒๘๓,๙๐๐.๐๐	๒,๐๐๗,๖๐๑.๐๐
๒๕๖๒	โรงเรียน	๔๑	๔๐ [*] (๒)	๓,๘๖๘,๙๐๐.๐๐	๓,๕๙๙,๓๙๑.๐๐
๒๕๖๓	โรงเรียน	๕๔	๕๔	๓,๒๐๔,๔๘๐.๔๐	๓,๐๖๕,๒๘๐.๔๐
๒๕๖๔	โรงเรียน	๕๗	๕๗	๒,๕๗๘,๐๐๐.๐๐	๒,๔๗๒,๐๐๐.๐๐
๒๕๖๕	โรงเรียน	๕๘	๕๘	๒,๑๙๙,๓๐๐.๐๐	๒,๑๖๓,๓๐๐.๐๐
๒๕๖๖	โรงเรียน	๕๘	๕๘	๑,๖๕๓,๘๔๐.๐๐	๑,๖๕๓,๘๔๐.๐๐
๒๕๖๗	โรงเรียน	๔๕	๔๕	๑,๒๒๐,๐๐๐.๐๐	

* จังหวัดทำค่าของงบประมาณเข้ามาที่สำนักงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยใช้งบประมาณจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ (อพ.สธ.)

๘. ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร-พื้นที่

- สังคม

๑) เด็กและเยาวชนของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ นำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถขยายผลสู่ครอบครัวหรือชุมชน

๒) เด็กและเยาวชนมี โภชนาการที่ดี สุขภาพ แข็งแรงจากการมีระบบงานเกษตรในโรงเรียน

๓) มีความเชื่อมโยงความรู้ การบริการระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางบริการในการเชื่อมโยงความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน

- สิ่งแวดล้อม/ทรัพยากร

๑) ผลผลิตในโครงการระบบงานเกษตรภายในโรงเรียน ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบประกอบอาหารกลางวัน เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

๙. ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

๙.๑ ขาดการพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนเพื่อเข้าร่วมโครงการให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๙

๙.๒ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณฝึกอบรม วัสดุการเกษตร และค่าบริหารโครงการ มากขึ้นจะทำให้นักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้รับการสนับสนุนมากยิ่งขึ้น และพื้นที่เป้าหมายของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอยู่ห่างไกลจากที่ตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด จึงควรให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อใช้เดินทางลงพื้นที่อบรม มอบวัสดุการเกษตร และติดตามงานให้เหมาะสมมากขึ้น เนื่องจากต้องลงพื้นที่หลายครั้ง

๑๐. ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกร / แปลง / โรงเรียน และภาพผลการดำเนินงาน

๑) ชื่อโรงเรียน ดำรงจตระเวนชายแดนบ้านนายาว

ที่ตั้ง ๔๓๕ หมู่ที่ ๑๕ ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

รายชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด ผู้รับผิดชอบโครงการฯ นางสาววันทนีย์ กันยารัตน์เจริญ

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๖ - ๘๓๒๑๒๗๒

ครูผู้ดูแลโครงการ นายสมชาย บุญมี เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙ - ๒๐๕๕๔๖๓

แปลงกิจกรรมระบบงานเกษตรในโรงเรียน ที่ ส.ป.ก. สนับสนุน

กิจกรรมปลูกผักสวนครัว

แปลงผักสวนครัว

การเพาะเห็ดนางฟ้า

การเลี้ยงปลาในกระชัง

การแปรรูปปลาดุกแดดเดียว

โรงเรียนเข้าร่วมโครงการฯ กับ ส.ป.ก. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนในโรงเรียนรู้วิธีการเตรียมการเพาะปลูก การดูแล การบำรุง การเก็บเกี่ยวผลผลิต สามารถนำผลผลิตจากแปลงในโรงเรียนยังสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารให้นักเรียนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารกลางวัน ให้เด็กนักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืช รักธรรมชาติ สามารถปลูกและดูแลรักษาพรรณไม้ได้ รู้จักต้นไม้และการใช้ประโยชน์ของพรรณไม้แต่ละชนิด มีการแบ่งหน้าที่ดูแลแปลงเกษตรของโรงเรียน ตั้งแต่การปลูก ดูแล เก็บเกี่ยวนำมาประกอบอาหารกลางวัน และแปรรูป ทำให้นักเรียนได้รับสารอาหารที่ครบ 5 หมู่ จากกิจกรรมในแปลงเกษตรโรงเรียน การปลูกผักสวนครัวและผักใบเขียว เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า เพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น การปลูกไม้ผล เช่น กล้วย มะละกอ ฝรั่ง การเลี้ยงสัตว์ เช่น ปลาดุก กบ เป็นต้น ส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ผักกักขะอาชีพให้นักเรียนในโรงเรียนเพื่อเพิ่มมูลค่าจากปลาดุก ได้แก่ การแปรรูปปลาดุกแดดเดียว มีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรกับเกษตรกรที่เป็นผู้ปกครอง และชุมชนโดยรอบ

องค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดได้

เรื่อง การแปรรูปปลาตากแดดเดียว

วัสดุ - อุปกรณ์

- ๑) ตะแกรงตากปลา
- ๒) เครื่องปรุง (เกลือ , น้ำปลา , ซอสปรุงรส , น้ำตาลทราย)
- ๓) เครื่องสมุนไพร (ใบมะกรูด , ตะไคร้ , ข่า)

ขั้นตอน/วิธีการทำ

- ๑) นำปลาดุกมาแล่หรือหั่นเป็นชิ้นแล้วแต่ตามความชอบ
- ๒) นำปลาดุกที่ทำไว้แล้วมาหมักเกลือหรือเครื่องปรุงตามความชอบ
- ๓) นำปลาดุกที่หมักไว้แล้วมาเรียงตากบนตะแกรง เสร็จแล้วนำไปตากแดด ๑ วัน
- ๔) นำไปทอดรับประทาน หรือจำหน่ายได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๑) นำมาประกอบเป็นอาหารกลางวันของเด็กนักเรียน
- ๒) โรงเรียนมีรายได้จากอาชีพเสริม เพื่อเป็นเงินกองทุนของโรงเรียน
- ๓) เด็กนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปสอนพ่อแม่เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

ภาพการทำปลาดุกแดดเดียว

๒) ชื่อโรงเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เชิญ พิศลยบุตร

ที่ตั้ง หมู่ที่ ๙ ตำบลทับช้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

รายชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด ผู้รับผิดชอบโครงการฯ นางวันฉลอง จันทรภิบาล

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑- ๖๖๙๙๐๒๙

ครูผู้ดูแลโครงการ ด.ต. สมเกียรติ ทองเพ็ญสว่างศรี เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๑-๑๗๘๘๕๕๓

แปลงกิจกรรมระบบงานเกษตรในโรงเรียน ที่ ส.ป.ก. สนับสนุน

เลี้ยงไก่เนื้อ

ปลูกผักสวนครัว

ปล่อยลูกพันธุ์ปลาดุกรัสเซีย

เลี้ยงปลาดุก

การทำขนมเจาะหู

โรงเรียนเข้าร่วมโครงการฯ กับ ส.ป.ก. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนในโรงเรียนรู้วิธีการเตรียมการเพาะปลูก การดูแล การบำรุง การเก็บเกี่ยวผลผลิต สามารถนำผลผลิตจากแปลงในโรงเรียนยังสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารให้นักเรียนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารกลางวัน ให้เด็กนักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืช รักธรรมชาติ สามารถปลูกและดูแลรักษาพรรณไม้ได้ รู้จักต้นไม้และการใช้ประโยชน์ของพรรณไม้แต่ละชนิด มีการแบ่งหน้าที่ดูแลแปลงเกษตรของโรงเรียน ตั้งแต่การปลูก ดูแล เก็บเกี่ยวนำมาประกอบอาหารกลางวัน ทำให้นักเรียนได้รับสารอาหารที่ครบ 5 หมู่ จากกิจกรรมในแปลงเกษตรโรงเรียน การปลูกผักสวนครัว เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า เพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น การปลูกไม้ผล เช่น กัลยัม มะละกอ การเลี้ยงสัตว์ เช่น ปลาดุก ไก่เนื้อ เป็นต้น ส่งเสริมให้มีการสืบทอดวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน เช่น การทำขนมเจาะหู เสริมสร้างทักษะอาชีพให้นักเรียนในโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรกับเกษตรกรที่เป็นผู้ปกครอง และชุมชนโดยรอบ

องค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดได้

เรื่อง การทำขนมเจาะหู

วัสดุ - อุปกรณ์

- ๑) แป้งข้าวเจ้า, แป้งข้าวเหนียว, แป้งหมี่ ๒) น้ำตาลโตนด, น้ำตาลทรายแดง ๓) เกลือป่น ๔) ใบเตย ๕) น้ำมันพืช ๖) ไม้เขี่ยขนม ๗) ใบตอง ๘) กระทะ

ขั้นตอน/วิธีการทำ

- ๑) เคี่ยวน้ำตาลทรายตามสูตร ใส่เกลือป่นลงไป พอละลาย ยกลง พักไว้ให้เย็น
๒) นำแป้งทั้งหมดใส่ในอ่างผสม ตามด้วยน้ำตาลที่เคี่ยว นวดผสมให้เข้ากัน และใส่น้ำมันพืชลงไป นวดอีกครั้ง พักแป้งไว้ ๑ คืน ปิดฝาให้สนิทด้วยป้องกันมด
๓) นำใบตองมารองแป้ง ปั้นแป้งเป็นแผ่นกลม เจาะรูตรงกลาง ทาน้ำมันให้ทั่ว หยิบแป้งใส่ลงในกระทะที่มี น้ำมันร้อน ทอดใช้ไฟกลาง นำไม้ มาหมุนวนในรูตรงกลางเร็ว ๆ แต่เบา ในขณะที่แป้งยังไม่แข็งตัว ทอดจนแป้งสุก ทั้งสองด้าน นำขึ้นมาพักให้สะเด็ดน้ำมัน นำไปรับประทาน หรือจำหน่ายได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

- ๑) นักเรียนได้ความรู้และวิธีการทำขนมเจาะหู
๒) นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้

ภาพการทำขนมเจาะหู

๓) ชื่อโรงเรียน โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาชมภู
 ที่ตั้ง หมู่ที่ ๘ ตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี
 รายชื่อเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด ผู้รับผิดชอบโครงการฯ เบอร์โทรศัพท์ นางสาวศิริพร บุตรทา
 เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๖ - ๘๖๕๔๔๔๕
 ครูผู้ดูแลโครงการ ร้อยตำรวจโท พัฒนศักดิ์ คำภักดี เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๗๕๓๙๖๘
 แปลงกิจกรรมระบบงานเกษตรในโรงเรียน ที่ ส.ป.ก. สนับสนุน

เลี้ยงปลาดุกและกบ

ปลูกกล้วย และมะนาว

ปลูกผัก

เลี้ยงกบ

ทำกล้วยตาก

โรงเรียนเข้าร่วมโครงการฯ กับ ส.ป.ก. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนในโรงเรียนรู้วิธีการเตรียมการเพาะปลูก การดูแล การบำรุง การเก็บเกี่ยวผลผลิต สามารถนำผลผลิตจากแปลงในโรงเรียนยังสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารให้นักเรียนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารกลางวัน ให้เด็กนักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืช ไร่ธรรมชาติ สามารถปลูกและดูแลรักษาพรรณไม้ได้ รู้จักต้นไม้และการใช้ประโยชน์ของพรรณไม้แต่ละชนิด ได้รับสารอาหารที่ครบ 5 หมู่ จากกิจกรรมในแปลงเกษตรโรงเรียน การปลูกผักสวนครัวนานาชนิด เช่น ผักกาด มะเขือพวง เป็นต้น การปลูกไม้ผล เช่น มะละกอ มะนาว กล้วย การเลี้ยงสัตว์ เช่น กบ ปลาดุก ไก่ เป็นต้น ส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในโรงเรียนเพื่อเพิ่มมูลค่า มีการแปรรูปกล้วย เช่น กล้วยตาก กล้วยม้วน แปรรูปมะเขือพวงเป็นซอสมะเขือพวง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการเกษตรกับเกษตรกรที่เป็นผู้ปกครองและชุมชนบริเวณโดยรอบโรงเรียน อีกด้วย

องค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดได้

เรื่อง ก๊วยตาทานานยูง (ก๊วยตากพลังงานแสงอาทิตย์)

วัสดุ - อุปกรณ์

๑) ก๊วยน้ำว่าสุก ๒) น้ำสะอาด ๓) มีดเล็ก ๔) กระดาษ ๕) เกลือ ๖) กล้องบรรจุภัณฑ์

วิธีการทำ

- ๑) ปลอกเปลือกก๊วยน้ำว่าสุก ใช้มีดตัวหัวท้ายก๊วย
- ๒) ล้างทำความสะอาดก๊วยด้วยน้ำเกลือให้เส้นใยออกให้หมดและล้างน้ำสะอาดอีก ๒ ครั้ง
- ๓) นำก๊วยเข้าโคมพาราโบลาเพื่อตากก๊วย ระยะเวลา ๒ วัน
- ๔) พลิกกลับก๊วยอีกข้างเพื่อรับแสงอาทิตย์ ระยะเวลา ๓ วัน
- ๕) ใส่บรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่าย

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑) นักเรียนฝึกทักษะการแปรรูปผลผลิตก๊วยน้ำว่า สามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพได้
จำหน่ายสร้างรายได้

๒) นักเรียนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจได้

ภาพการทำก๊วยตานานยูง (ก๊วยตากพลังงานแสงอาทิตย์)

ผลการดำเนินงานโครงการเพิ่มศักยภาพระบบงานเกษตรภายใต้แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ความเป็นมา

พระราชดำริ ของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชดำริส พระราชทานในการสนับสนุนโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ค่ายลูกเสือสกลนคร บ้านนาอ้อย อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร วันที่ 17 พฤศจิกายน 2527

"...เราต้องการช่วยให้นักเรียนในโรงเรียนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์แข็งแรง รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะและถูกตามส่วนประกอบที่จะบำรุงร่างกาย... โดยที่ถือว่าโรงเรียนนี้เป็นศูนย์กลางของชุมชนแห่งหนึ่ง ถ้าเราสามารถทำให้คนรุ่นใหม่ในสังคม คือ นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน และพวกผู้ปกครองที่จะมาดูแล มาเห็น มีความรู้ทางด้านเทคนิคทางการเกษตรอย่างใหม่ที่ทางราชการตั้งใจจะส่งเสริม แต่ก็ส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็กวัยเรียน เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เขาจะได้รับการฝึกหัดให้ทำตามแบบแผนอย่างใหม่ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เคยทำมา หรือว่าจะได้มีความคุ้นเคยในการติดต่อกับทางราชการ เมื่อมีข้อขัดข้องอะไรจะได้ปรึกษาหารือกันได้อย่างง่ายดาย และผู้ปกครองคนใหม่ในบ้านเองเมื่อมีปัญหาข้อขัดข้องอะไรก็จะรู้ได้ว่ามีใครจะมาให้คำแนะนำได้แก่ ที่โรงเรียนซึ่งครูจะได้เป็นส่วนที่จะช่วยเหลือได้มาก..."

เมื่อปีพ.ศ. 2559 ส.ป.ก. ได้เข้าร่วมสนองงานโครงการเพิ่มศักยภาพระบบงานเกษตรฯ ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ใน กษ. โดยยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ขับเคลื่อนและเชื่อมโยงกลไกโรงเรียน ผู้ปกครอง ระบบงานเครือข่ายชุมชน โรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรลดการพึ่งพาปัจจัยภายนอก นำไปสู่การพึ่งพาตนเอง เสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อสนับสนุนโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารในการพัฒนานักเรียน ให้มีทักษะด้านการเกษตร มีโภชนาการที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง พึ่งพาตนเอง รักและหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ภาควิชาใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ความเป็นไทย และมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและประเทศชาติได้
2. เพื่อขยายการพัฒนาจากโรงเรียนสู่ชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ รวมทั้งสามารถช่วยเหลือสนับสนุนการพัฒนานักเรียน และโรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน
3. เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นศูนย์บริการความรู้ให้แก่ผู้ปกครองและชุมชน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 - 2566

มีนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพระบบงานเกษตร ตามแนวทางพระราชดำริ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนวัสดุการเกษตร เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนแล้ว จำนวน 350 โรงเรียน

ผลสัมฤทธิ์โครงการปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

1. มีโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารที่ได้รับการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะด้านการเกษตร และสนับสนุนวัสดุการเกษตร เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวัน จำนวน 58 โรงเรียน 24 จังหวัด มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 1,591 ราย
2. ร้อยละ 98.48 ของผลผลิตในโครงการระบบงานเกษตรภายในโรงเรียน ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบประกอบอาหารกลางวัน
3. ร้อยละ 31.42 เด็กและเยาวชนของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ นำความรู้ไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวัน และสามารถขยายผลสู่ครอบครัวหรือชุมชน

แนวทางการดำเนินงาน

เพื่อให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารได้รับการพัฒนาด้านพื้นฐานการดำรงชีวิต สามารถพัฒนาตนเองให้เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้

- จัดฝึกอบรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้ระบบงานเกษตร
- สนับสนุนวัสดุการเกษตรปัจจัยการผลิตให้แก่นักเรียน เพื่อจัดทำระบบงานเกษตรในการสนับสนุนอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ในเขตปฏิรูปที่ดิน

รายงานผลการดำเนินงานโครงการฯ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

กิจกรรม เลี้ยงปลา

กิจกรรม เลี้ยงหมู

กิจกรรม ปลูกผักสวนครัว

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสิริราชบุร อ.ชุมพร

โรงเรียนบ้านดอนแดง ตำบลท่าจำปา อำเภอท่าอุเทน จ.นครพนม

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหัวข้อย

จ.อำนาจเจริญ

